

Edyta Suliga

Znaczenie auksoologii w promowaniu zdrowia dzieci i młodzieży

Acta Scientifica Academiae Ostroviensis nr 8, 195-197

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

EDYTA SULIGA

Znaczenie auksologii w promowaniu zdrowia dzieci i młodzieży

Auksologia a promocja zdrowia, t. 2, pod red. A. Jopkiewicza, Kielce 2000, s. 343

Ocena stanu zdrowia człowieka należy do głównych zadań badawczych wielu dyscyplin naukowych. Wraz z postępowaniem nauki pojęcie zdrowia i choroby zmieniało swoje znaczenie. Według definicji Światowej Organizacji Zdrowia zdrowie to: stan pełnego, dobrego samopoczucia fizycznego, psychicznego i społecznego, a więc stan, w którym budowa i czynności wszystkich tkanek i narządów są nie tylko prawidłowe lecz także zapewniają wewnętrzną równowagę i zdolność przystosowania się do otaczających warunków, w tym również społecznych.

Nowa strategia ochrony zdrowia, zawarta w Narodowym Programie Zdrowia, wyznacza istotną rolę w jego monitorowaniu i promowaniu auksologii, dyscyplinie naukowej, której historia sięga zaledwie początków XX wieku. Pojęcie auksologii (od gr. auxein – rosnąć, wzrastać, rozwijać się) wprowadził po raz pierwszy w 1903 roku francuski lekarz i antropolog Paul Godin (Kopczyńska-Sikorska 1996). W 1977 roku w Rzymie odbył się I Międzynarodowy Kongres Auksologiczny, na którym ustalono, że auksologia stanowi odrębną dyscyplinę naukową, zawierającą elementy genetyki, antropologii, psychologii, medycyny i socjologii, z uwzględnieniem wpływu szeroko pojętych czynników środowiskowych. Przyjęto, że celem auksologii jest wypracowanie optymalnego modelu oceny rozwoju dzieci i młodzieży dla współczesnych i przyszłych populacji.

Polska posiada bogatą tradycję w prowadzeniu badań auksologicznych, a przemianom społeczno-politycznym, jakie mają miejsce w naszym kraju w ostatnich latach towarzyszy pilna potrzeba śledzenia związanych z nimi problemów w rozwoju i stanie zdrowia Polaków.

W wielu placówkach i ośrodkach naukowych organizowane są więc liczne konferencje, w trakcie których przedstawiane są wyniki takich badań, a także ma miejsce wymiana poglądów skupionych wokół problematyki auksologicznej. Jednym z takich ośrodków stała się Akademia Świętokrzyska w Kielcach.

W październiku 1999 roku odbyła się II Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Auksologia a promocja zdrowia” zorganizowana przez Zakład Antropologii Pedagogiki Akademii Świętokrzyskiej. Należy podkreślić, że współorganizatorem konferencji był także Wydział Pedagogiczny Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Antropologicznego. W konferencji wzięło udział ponad 60 osób z różnych ośrodków naukowych w Polsce, głównie uniwersytetów, akademii wychowania fizycznego i wyższych szkół pedagogicznych.

W 2000 roku ukazała się pod tym samym tytułem publikacja będąca zbiorem prac, które w ogólnym zarysie obejmują główne kierunki polskich badań auksologicznych. Publikacja składa się z trzech rozdziałów. Większość prac zamieszczonych w pierwszym rozdziale, noszącym tytuł „Kinetyka i dynamika rozwoju fizycznego i motorycznego w aspekcie uwarunkowań genetycznych, paragenetycznych i środowiskowych”, poświęcona jest wpływowi czynników społeczno-ekonomicznych na różnicowanie poziomu rozwoju morfofunkcjonalnego dzieci i młodzieży z różnych regionów Polski. Badania te odgrywają ważną rolę w weryfikacji i aktualizacji biologicznych układów odniesienia, czyli norm rozwojowych. Informują także o kierunkach trendów sekularnych i procesach akceleracji, a w praktyce ochrony zdrowia wykorzystywane są jako podstawowe narzędzie diagnozy.

W rozdziale I zamieszczono także prace dotyczące zmienności cech antropologicznych w procesie starzenia się człowieka.

Rozdział drugi obejmuje wyniki badań nad odrębnościami rozwojowymi dzieci i młodzieży z różnymi odchyleniami w stanie zdrowia. W tej grupie zagadnień najbardziej liczne są prace poświęcone problemom nadwagi i otyłości u dzieci i młodzieży oraz niedoborów wysokości ciała.

W ostatnim rozdziale pt. „Promocja zdrowia” zamieszczone zostały dwie szczególnie interesujące prace. Pierwsza z nich autorstwa A. Malinowskiego (2000) dotyczy waleologii – nauki o promocji zdrowia. W pracy tej omówiono między innymi tradycje nauki o zdrowiu, definicje zdrowia i ich społeczne implikacje oraz czynniki stwarzające zagrożenie dla zdrowia. Jak twierdzi autor, podstawy waleologii niezbędne są nie tylko specjalistom promocji zdrowia czy lekarzom domowym, lecz także osobom studiującym kierunki niemedyce związane ze zdrowiem, takie jak: pedagogika zdrowia, wychowanie fizyczne i zdrowotne, psychologia czy socjologia zdrowia, a z kierunków biologicznych – dla antropologów.

Kolejna praca autorstwa R. Przewędy (2000) dotyczy testowania sprawności fizycznej i jej roli jako pozytywnego miernika zdrowia we wszystkich okresach ontogenezy człowieka. Autor podkreśla, że „stała kontrola i samokontrola sprawności fizycznej motywuje do dbania o własną kondycję, wzbogaca świadomość i uczy samodzielnego podejmowania aktywności fizycznej w trosce o własne zdrowie”.

Pozycja ta zainteresuje z pewnością szerszy krąg czytelników, zwłaszcza pedagogów wychowania zdrowotnego, lekarzy, antropologów, psychologów i nauczycieli wychowania fizycznego oraz, jak ma nadzieję redaktor A. Jopkiewicz, „zachęci do podejmowania dalszych badań naukowych, zmierzających do bardziej efektywnych działań na rzecz poprawy stanu zdrowia i jakości życia współczesnego człowieka”.

Literatura

Kopczyńska-Sikorska J., 1996. *Miejsce auksologii w promowaniu zdrowia dzieci i młodzieży*, w: *Antropologia a medycyna i promocja zdrowia*, t. 1, pod red. A. Malinowskiego, B. Łuczaka i J. Grzybowskiej, Łódź.

Malinowski A., 2000, *Waleologia – nauka o promocji zdrowia*, w: *Auksologia a promocja zdrowia*, pod red. A. Jopkiewicza, Kielce.

Przewęda R., 2000, *Testowanie sprawności fizycznej jako element promocji zdrowia*, w: *Auksologia a promocja zdrowia*, pod red. A. Jopkiewicza, Kielce.